

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Teorie a praxe uplatňování a uspokojování prioritních pohledávek v konkursu

Obecně k prioritním pohledávkám. Insolvenční řízení řeší uspokojení pohledávek věřitelů v okamžiku, kdy majetková podstata neposkytuje dostatek likvidity pro uspokojení všech pohledávek. Zákonodárce stanovuje pravidla, podle kterých jsou pohledávky věřitelů uspokojovány, přičemž však všechny pohledávky nebudou uspokojeny zcela. Spolu s tímto předpokladem pak ve většině jurisdikcí zákonodárce (s různými motivy) stanovuje prioritu některých typů pohledávek před jinými, čímž je princip par conditio creditorum ve své podstatě popírán.

Tento článek popisuje postup při uplatňování a uspokojování prioritních^[1] pohledávek v insolvenčním řízení a problematiku aspekty s tímto spojené, přičemž prioritními pohledávkami se míní nezajištěná pohledávka, již se dostává uspokojení dříve než jiným nezajištěným pohledávkám. V rámci české právní úpravy bude rozebrán pohled na uplatnění a uspokojení prioritních pohledávek optikou konkursu, jakožto jednoho ze způsobů řešení úpadku dlužníka.

Prioritní pohledávky získávají svůj status legislativním zakotvením. Garrido soudí, že jsou politickým nástrojem a každá specifická skupina věřitelů vyvíjí na vládní garnituru tlak, aby získala výhodnější postavení v insolvenčním řízení.^[2] Věřitele prioritních pohledávek Garrido definuje jako věřitele, jež mají zákonem stanovené právo získat pozici před věřiteli nezajištěných pohledávek.^[3] Právní úprava prioritních pohledávek, resp. okruh tam spadajících nároků, je právními řády jednotlivých států upravena různě, což považuje Gropper za překážku pro jakoukoliv unifikaci v mezinárodním (případně federálním) měřítku.^[4] Garrido dokonce považuje odlišné národní úpravy prioritních pohledávek za největší překážku na cestě k harmonizaci insolvenčního práva v právu Evropské unie.^[5] Přesto lze v právních úpravách států najít průnik v oblasti prioritních pohledávek. Ziegel identifikuje dvě významné skupiny, a to pohledávky zaměstnanců a pohledávky státu v oblasti daní.^[6] Zaměstnanci dlužníka jsou nedobrovolnými věřiteli (na rozdíl např. od úvěrujících bank), často nemají žádnou participaci na úpadku svého zaměstnavatele a nejsou schopni se jeho úpadku účinně bránit (např. zřízením zástavního práva k zajištění své pohledávky) a ani nejsou zpravidla schopni diverzifikovat riziko mezi více svých dlužníků; je proto důvodné právě zaměstnancům poskytnout v insolvenčním řízení prioritní postavení. Podle Eastbyho jsou zaměstnanci chráněni prioritizací téměř v každém insolvenčním řízení.^[7] Pro pohledávky státu v daňové oblasti je využíván argument, že stát je odpovědný za veřejný rozpočet a jeho příjmy, a je proto namístě dát přednost obecnému zájmu všech občanů soustředěnému do rukou státu. Heath přidává a popisuje další dvě skupiny, a to (i) pohledávky z titulu nákladů vzniknuvších v souvislosti se samotným vedením insolvenčního řízení a (ii) souhrnnou skupinu pohledávek, kterým byl z různých důvodů statut priority legislativně zakotven.^[8] Pohledávky z titulu nákladů insolvenčního řízení získávají prioritizaci, jelikož umožňují řízený dohled nad maximalizací zhodnocení majetku dlužníka, kdy tyto náklady slouží k udržení, zachování a zhodnocení majetku dlužníka.^[9]

Postup při uplatňování a uspokojování prioritních pohledávek

Česká právní úprava provedená zákonem č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (dále jen „insolvenční zákon“) upravuje prioritní pohledávky zejména v ustanovení § 168 a 169. V rámci těchto ustanovení je odstavcem třetím, resp. odstavcem druhým, zákonodárcem předpokládáno, že

prioritní pohledávky **se uspokojí v plné výši kdykoli po rozhodnutí o úpadku.**

Oprávněná osoba uplatní prioritní pohledávku v souladu s ustanovením § 203 odst. 1 insolvenčního zákona u osoby s dispozičním oprávněním, kterým je v případě konkursu insolvenční správce.[\[10\]](#) Osoba s dispozičním oprávněním ji pak má uspokojit v termínu splatnosti, a to z prostředků majetkové podstaty.[\[11\]](#) Nedostane-li se však prioritní pohledávce jejího uspokojení, musí věřitel věnovat zvláštní pozornost promlčecí lhůtě a případně podat žalobu podle ustanovení § 203 odst. 4 insolvenčního zákona, jelikož uplatnění pohledávky u osoby s dispozičním oprávněním nemá žádný vliv na běh promlčecí lhůty.

Problematický aspekt uspokojování prioritních pohledávek v čase

Problematickým aspektem uspokojování prioritních pohledávek v insolvenčním řízení může být skutečnost, že ačkoliv insolvenční správce nevznáší pochybnost o povaze pohledávky uplatněné věřitelem, neuspokojí takovou pohledávku z prostředků majetkové podstaty. Opírá se přitom nejčastěji o argument, že existují pochybnosti o tom, že prostředky majetkové podstaty budou stačit na úhradu jiných prioritních pohledávek vzniknuvších např. v budoucnu, pokud by uplatněná prioritní pohledávka byla uspokojena v plné výši.

Prioritní pohledávky mohou vznikat na základně vlastního jednání insolvenčního správce, za jejichž úhradu je insolvenční správce speciálně odpovědný dle § 37 odst. 3 insolvenčního zákona. Prioritní pohledávky mohou vznikat i na základě jednání dlužníka. Nikoliv všechny prioritní pohledávky mají reálně stejný význam pro majetkovou podstatu, neboť některé mohou být spojené s provozem dlužníkovy podniku, a jejichž úhradou tedy insolvenční správce přispívá k zachování dlužníkovy podniku, nebo naopak tyto pohledávky nejsou spojené s provozem dlužníkovy podniku, přičemž jejich úhrada není pro zachování provozu dlužníkovy podniku nijak významná a jejich plněním nedochází k rozšiřování majetkové podstaty dlužníka.[\[12\]](#)

K uspokojování prioritních pohledávek však insolvenční správce nemůže přistoupit izolovaně bez zohlednění základních zásad, jimiž se řídí insolvenční řízení, a dalších ustanovení insolvenčního zákona.

Pokud insolvenční správce prioritní pohledávky věřitelů nehradí v plné výši a ve lhůtě splatnosti, věřitelé těchto pohledávek jsou na základě § 203 odst. 4 insolvenčního zákona oprávněni se domáhat jejich splnění žalobou podanou proti insolvenčnímu správci. Jelikož se v tomto případě nejedná o incidenční spor, řízení o zaplacení prioritní pohledávky probíhá u obecného soudu[\[13\]](#). Insolvenční správce je současně vystaven riziku neúspěchu ve věci, přičemž žalujícímu věřiteli může být přiznán přísudek, který bude hrazen z majetkové podstaty a vzniknou tím další náklady majetkové podstatě.[\[14\]](#)

Po právní moci rozhodnutí obecného soudu o žalobě určí insolvenční soud lhůtu pro uspokojení pohledávky, přičemž rozhodne i o tom, která část majetkové podstaty má být na úhradu pohledávky použita. Insolvenční soud rozhodne pouze na návrh, a to buď insolvenčního správce nebo oprávněné osoby, resp. věřitele. Uvedeným způsobem by mohly být prioritní pohledávky věřitelů uspokojovány i v době, kdy insolvenční správce, s ohledem na přetrvávající nedostatek potřebných informací ohledně celkové výše prioritních pohledávek a výše výtěžku zpeněžení majetkové podstaty, nepřistoupil k jejich uspokojení, a to ve výši a způsobem stanoveným v rozhodnutí insolvenčního soudu. V praxi není neobvyklé, že prioritní pohledávky nejsou uspokojovány v termínech splatnosti, jak to insolvenční zákon předpokládá. Litera insolvenčního zákona tedy nenachází svou reflexi v praxi insolvenčního řízení.

S ohledem na základní zásady insolvenčního řízení je insolvenční správce povinen dbát na poměrné

uspokojování věřitelů, jejichž pohledávky se uspokojují v rámci stejné skupiny pohledávek, to platí i pro věřitele prioritních pohledávek. Pokud výtěžek zpeněžení majetkové podstaty ke krytí prioritních pohledávek nepostačuje, lze dle § 297 odst. 1 insolvenčního zákona použít ke krytí tam uvedených prioritních pohledávek rovněž prostředky získané zálohou na náklady insolvenčního řízení^[15] a zálohou poskytnutou věřitelským výborem.

Pokud ani po užití výše uvedených záloh nebude zajištěno uspokojení všech prioritních pohledávek, je nutné hradit doposud neuhrazené prioritní pohledávky podle priority a pořadí jednotlivých skupin prioritních pohledávek stanoveného v § 305 odst. 2 insolvenčního zákona.

O pořadí či poměrné úhradě jednotlivých neuhrazených prioritních pohledávek je oprávněn rozhodnout insolvenční soud na návrh insolvenčního správce podle § 297 odst. 2 ve spojení s § 305 odst. 2 insolvenčního zákona. Z judikatury Nejvyššího soudu^[16] vyplývá, že k vydání rozhodnutí o pořadí úhrady nebo o poměrné úhradě prioritních pohledávek dle § 297 odst. 2 insolvenčního zákona může insolvenční soud přistoupit až po schválení konečné zprávy insolvenčního správce. Tato zpráva dle § 302 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona povinně obsahuje informace, které prioritní pohledávky byly uspokojeny a které ještě zbývá uspokojit, resp. kdy a jak je hodlá insolvenční správce uspokojit. Věřitelé prioritních pohledávek tak mohou čekat velmi dlouhou dobu na jejich uspokojení, které je nadto ne vždy jisté.

Insolvenční zákon tedy upravuje postup insolvenčního správce v situaci, kdy nelze všechny prioritní pohledávky uhradit, výslovně pouze pro samotný konec insolvenčního řízení, avšak zcela mlčí, jakým způsobem má insolvenční správce postupovat v případě existence pochybností, že nebudou uhrazeny všechny prioritní pohledávky, již v průběhu insolvenčního řízení, tím spíše neupravuje konkrétní situaci, kdy insolvenční správce nadále provozuje podnik dlužníka a počítá s dalšími výnosy majetkové podstaty z provozu a ze zpeněžení tohoto podniku. Insolvenční správce je oprávněn a povinen hradit prioritní pohledávky v průběhu insolvenčního řízení, aniž by k tomu potřeboval souhlas či jiné rozhodnutí insolvenčního soudu. Je tedy plně na odpovědnosti insolvenčního správce, jaké prioritní pohledávky a v jaké výši budou v průběhu insolvenčního řízení uspokojeny. Nicméně mantinely jeho uvážení nejsou stanoveny. Bude-li tedy určitá prioritní pohledávka upřednostněna před jinými, z pohledu insolvenčního zákona kvalitativně stejnými, pohledávkami, nese insolvenční správce riziko nikoliv poměrného uspokojení typově stejných pohledávek, a to navzdory skutečnosti, že takové jednání bude v souhrnu pro majetkovou podstatu výhodné. Podle § 36 odst. 1 věta poslední insolvenčního zákona je insolvenční správce povinen upřednostnit společný zájem věřitelů nad zájmy svými či zájmy jiných třetích osob. Společným zájmem věřitelů se rozumí podle § 2 písm. j) insolvenčního zákona zájem nadřazený zájmu jednotlivých věřitelů, jehož cílem je dosažení nejnvýhodnějšího způsobu řešení úpadků dlužníka.

Podle Žižlavského^[17] situace, kdy mají jednotliví věřitelé či jejich skupiny odlišný zájem, nezbavuje insolvenčního správce povinnosti hledat a naplňovat společný zájem věřitelů. Ševčík^[18] se vyjadřuje tak, že provoz a udržení chodu podniku dlužníka je společným zájmem věřitelů, jemuž musí partikulární zájmy jednotlivých věřitelů ustoupit. Ševčík^[19] dále uvádí, že je zřejmé, že pro zajištění dalšího provozu podniku jsou některé dodávky a služby klíčové (příkladmo uvádí energie, suroviny, pohonné hmoty), přičemž neuhrazení těchto klíčových nákladů ohrožuje další fungování podniku a může vést v krátké době ke konci provozu závodu. Přičemž, jak již bylo uvedeno výše, udržení provozu závodu dlužníka může být společným zájmem všech věřitelů a nezajištění jeho dalšího provozu by tedy vedlo k nenaplnění tohoto společného základu.

Na základě předpokladu existence klíčových pohledávek Ševčík uzavírá, že pohledávky vzniklé s dodáním či poskytnutím klíčových služeb a dodávek, (přičemž posouzení, které dodávky a služby jsou klíčové, leží pouze na insolvenčním správcí), lze hradit promptně a prioritně před dalšími pohledávkami, které jsou rovněž ve stejné skupině prioritních pohledávek, avšak jejichž neuhrazení

v krátkodobém horizontu neohrožuje další provoz podniku.

V souvislosti s touto argumentací je rovněž Ševčíkem kritizováno slepé protěžování zásady věřitelské rovnosti v neprospěch zásady naplnění společného zájmu věřitelů a zásady co nejvyššího uspokojení věřitelů. Dle Ševčíka limitem postupu prioritizace některých pohledávek je však „rozumný“ předpoklad insolvenčního správce, že pohledávky stejného pořadí budou nakonec zcela uhrazeny či uhrazeny alespoň ve stejném rozsahu.

De lege ferenda

Nebude-li zřejmé, že výtěžek zpeněžení majetkové podstaty skýtá záruku uspokojení všech prioritních pohledávek, insolvenční správce bude z praktického hlediska spíše tendovat k průběžnému neuspokojování prioritních pohledávek a navrhopvat jejich (i plné) uspokojení až v rámci konečné zprávy. Takovým postupem nebude lze dostat insolvenčním zákonem předpokládanému průběžnému uspokojování, nicméně insolvenční správce se nebude vystavovat riziku odpovědnosti za úhradu prioritní pohledávky, která v konečném zjištění uspokojena být neměla.

Teoreticky je možné uvažovat i o jiném přístupu k uspokojování prioritních pohledávek, přičemž inspiraci poskytuje samotný insolvenční zákon. Mezi prioritní pohledávky patří podle ustanovení § 168 odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona rovněž *hotové výdaje a odměna insolvenčního správce*. Podle § 38 odst. 4 insolvenčního zákona pak může být na tuto pohledávku v rámci probíhajícího insolvenčního řízení přiznáno insolvenčním soudem čerpání zálohy. Konečná odměna a hotové výdaje insolvenčního správce jsou známé až v rámci konečné fáze insolvenčního řízení, kdy jsou sumarizovány v konečné zprávě. Bylo-li v průběhu insolvenčního řízení přiznáno zálohově insolvenčnímu správci více než kolik činí jeho finální odměna a hotové výdaje, je povinen takový rozdíl vrátit do majetkové podstaty.

Pokud by i ostatní prioritní pohledávky mohly být vypláceny věřitelům zálohově, potlačil by takový postup nejistotu insolvenčního správce ohledně již uspokojených prioritních pohledávek, u kterých se nakonec ukáže, že uspokojeny být vůbec neměly, jelikož výše výtěžku „nedosáhla“ jejich skupiny. Věřitel by naproti tomu nemusel čekat do finální fáze insolvenčního řízení, případně by nemusel podávat žalobu na zaplacení a již v okamžiku vyplacení zálohy by mohl dál obchodně s prostředky nakládat. Na druhou stranu, jisté riziko s takovým návrhem spojeným je dozajista možné shledat v morálce (případně objektivní možnosti^[20]) vracení již vyplacených záloh na prioritní pohledávky v okamžiku, kdy bude zjištěno, že se věřiteli uspokojení dostat nemělo. Je tedy obtížné bez další analýzy zhodnotit, zda by takový postup vyřešil problematiku současné praxe, tedy průběžného neuspokojování prioritních pohledávek, aniž by tím způsobil jiné problematické aspekty zálohového vyplacení výtěžku majetkové podstaty bez jistoty jeho návratu v případě potřeby.

Petr Matějka,

advokátní koncipient

externí doktorand, Katedra občanského práva Právnické fakulty UK

CÍSAŘ, ČEŠKA, SMUTNÝ s.r.o., advokátní kancelář

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 224 827 884

Fax: +420 224 827 879

e-mail: ak@akccs.cz

[1] Pozn. zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), řadí mezi prioritní pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou.

[2] GARRIDO, José M. Some reflections on the EU bankruptcy convention and its implications for secured and preferential creditors. *International Insolvency Review*. 1998, roč. 7, č. 2.
DOI: 10.1002/iir.3940070203

[3] Ibid.

[4] GROPPER, Allan L. The Payment of Priority Claims in Cross- Border Insolvency Cases. *Texas International Law Journal*. 2011, roč. 46, č. 3.

[5] GARRIDO, José M. The distributional question in insolvency: Comparative aspects. *International Insolvency Review*. 1995, roč. 4, č. 1. DOI: 10.1002/iir.3940040103

[6] ZIEGEL, Jacob S. Preferences and Priorities in Insolvency Law: Is There a Solution.

[7] EASTBY, Joshua W. The Law of Unintended Consequences: The 2015 E.U. Insolvency Regulation and Employee Claims in Cross-Border Insolvencies. *Chicago Journal of International Law* [online]. 2016, roč. 17, č. 1. Dostupné >>> [zde](#).

[8] HEATH, Paul. The Stace Hammond Grace Lecture: Preferential Payments on Bankruptcy and Liquidation in New Zealand: Are They Justifiable Exceptions to the Pari Passu Rule. *Waikato L. Rev.* 1996, roč. 4, č. 24.

[9] SYMES, Christopher F. *Statutory Priorities in Corporate Insolvency Law: An Analysis of Preferred Creditor Status*. Routledge, 2016. ISBN 9781351897976. s 80.

[10] Srov. § 229 odst. 3 písm. c) insolvenčního zákona.

[11] Srov. § 111 odst. 2 insolvenčního zákona.

[12] Srov. ŠEVČÍK, Daniel. Jaké náklady je přípustné hradit a za jakých podmínek lze zpeněžovat majetek náležející k podniku, provozovaného v konkursu insolvenčním správce? [online] Dostupné >>> [zde](#).

[13] Pozn. konkrétně u okresního (obvodního) soudu, v jehož obvodu se nachází sídlo insolvenčního správce.

[14] Srov. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 28. května 2015, č.j. 54 ICm 640/2014, 101 VSPH 175/2015-122 (KSLB 57 INS 1337/2011): „Po právní moci rozsudků vydaných soudy v řízení podle § 203 odst. 4 IZ se přiznaná náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů stala příslušenstvím pohledávky č. 1 ve smyslu § 121 odst. 3 obč.z. ve znění platném do 1.1.2004, neboť jde o náklady spojené s uplatněním pohledávky č. 1. Příslušenství peněžitě pohledávky vždy sdílí právní osud pohledávky hlavní, v dané věci pohledávky č. 1 z titulu dlužného nájemného, neboť nejde o příslušenství smluvní, ale o příslušenství založené autoritativním rozhodnutím soudu.“

[15] Pozn. Ústavní soud nálezem ze dne 28. 6. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 104/20, shledal povinnost ke složení zálohy na náklady insolvenčního řízení ústavně konformní.

[16] Viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 10. 2015, sp. zn. 29 NSČR 59/2013.

[17] Srov. ŽIŽLAVSKÝ, Michal. Kvadratura kruhu - společný zájem věřitelů a pokyny zajištěného věřitele při provozu podniku dlužníka v insolvenční. [online] Praha: Bulletin advokacie, 7. 10. 2013. Dostupné z: <http://www.bulletin-advokacie.cz/kvadratura-kruhu?browser=full>

[18] Srov. ŠEVČÍK, Daniel. Jaké náklady je přípustné hradit a za jakých podmínek lze zpeněžovat majetek náležející k podniku, provozovaného v konkursu insolvenčním správce? [online] Dostupné >>> [zde](#).

[19] Srov. tamtéž.

[20] Pozn. např. věřitel se sám může dostat do insolvenčního řízení.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Přičitatelnost jednání třetích osob dlužníkovi pro účely posouzení neúčinnosti: ano nebo ne?](#)
- [Srážka za prodej v insolvenční při ocenění majetkové podstaty](#)
- [Smlouvy o vzájemném plnění v insolvenční – judikaturní závěry](#)
- [Odpovědnost členů statutárního orgánu za nepodání insolvenčního návrhu včas](#)
- [Úmyslně zkracující právní jednání mezi dlužníkem a osobou blízkou](#)
- [Nejvyšší soud ČR: Úhrada úroků ze zápůjčky jako zvýhodňující jednání? Klíčový výklad k § 241 odst. 5 písm. b\) insolvenčního zákona](#)

- [K postavení zajištěného věřitele v insolvenčním řízení](#)
- [K \(ne\)způsobilosti notářského zápisu jako exekučního titulu pro nařízení exekuce prodejem zástavy](#)
- [Promlčení pracovněprávních pohledávek postavených na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou](#)
- [Preventivní restrukturalizace](#)
- [Odpovědnost státu za nesprávný úřední postup exekutora: Je stát skutečně „posledním dlužníkem“?](#)